

Abstrakt:

Disertační práce diskutuje význam volného času jako součásti každodenního života jednotlivce pro formování vztahů a vazeb ovlivňujících společnost jako celek. Volný čas je přitom pojímán jako soubor praktik a činností, které jsou socio-kulturně podmíněné. Tyto praktiky jsou jednak prostorově a časově alokovány a jednak se v prostoru projevují. Práce se věnuje využití volného času, jeho pozici a významu v celkovém časovém snímku dne, diskutovány jsou trendy a posuny ve společnosti související se širšími kulturními a institucionálními procesy (proměna trhu práce, globalizace, individualizace, diferenciací, postsocialistická transformace, genderová otázka). Dále je v práci empiricky zkoumán význam a potenciál volného času a aktivit v rámci něj vykonávaných pro formování vazby k místu a s tím souvisejícími procesy vzniku sociálního kapitálu, sítí kontaktů a šíření znalostí. Skrze tyto efekty tak volný čas může přispívat k endogennímu rozvoji různých typů území. Pozornost je přitom zaměřena na dva způsoby trávení volného času se značnou lokální vazbou a potenciálem pro tvorbu sociálního kapitálu. Jedná se o druhé bydlení a spolkovou činnost. V případě druhého bydlení již provedené výzkumy rozšiřuje o dopady daného způsobu trávení volného času v konkrétních územích. Část disertace věnovaná spolkové činnosti navazuje na výzkumy sociálního kapitálu jako endogenního rozvojového zdroje.

Disertační práce je tvořena dvěma částmi. První část nejprve představuje obecná východiska práce, seznamuje s různými definicemi a pojetími volného času a shrnuje vývoj a základní přístupy k výzkumu volného času v geografii. Pozornost je věnována také vztahu člověka a prostoru, který poskytuje rámec pro výzkum dopadů a podmínek trávení volného času. Následuje kapitola, která diskutuje příčiny a důsledky kvantitativních a kvalitativních změn trávení volného času v moderní a pozdně moderní společnosti a jejich dopady na každodenní život obyvatel. Poslední kapitola první části práce je věnována problematice významu volného času v procesu formování a reprodukce sociálního kapitálu a územních identit, kterou zasazuje do širšího kulturně-sociálního kontextu. Druhou část práce tvoří soubor pěti publikací. První článek je věnován využití času jako celku a společně s článkem srovnávacím trendy v trávení volného času v Česku a Německu poskytuje základní vstup do problematiky. Zbývající tři články jsou empirickými studiemi zaměřenými na problematiku významu volného času v procesu formování a reprodukce sociálního kapitálu a územních identit.

Klíčová slova: geografie volného času, sociální kapitál, lokální identita, spolkové aktivity, druhé bydlení, Česko